

માહે મોહર્રમની ફઝીલત અને ટૂંકી રૂપરેખા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

મોહર્રમનો મહિનો ઈમામ હુસૈન (અ.)ની કુરબાનીનો મહિનો છે કે જેનો શોક બધા અંબિયાને થયો છે. આ મહિનામાં શોકની મજલિસો અને અઈમ્મા (અ.)ની આજ્ઞાઓનો પ્રચાર અને પ્રસાર થાય તે માટે મોમિનીન અને મોમિનાતે એકત્ર થઈને ઝિક્રે હુસૈન કરવો જોઈએ, શોકનાં કાળાં કપડાં પહેરવાં જોઈએ, ઈમામ હુસૈન (અ.)નો ગમ મનાવવો જોઈએ, માતમદારી કરવી જોઈએ અને આ દિવસો દરમિયાન જે પણ વિશેષ નમાઝો, દુઆઓ અને ઝિયારતો પઢવાની હોય છે તે પઢવી જોઈએ. હદીસમાં આવ્યું છે કે :

وَعَنِ الرِّضَا (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قَالَ ، كَانَ أَبِي صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِذْ دَخَلَ شَهْرُ الْمُحَرَّمِ لَمْ يَرْضَ حَاجِكًا وَكَانَتْ كَابَتُهُ تَغْلِبُ عَلَيْهِ حَتَّى يَمُضِيَ مِنْهُ عَشْرَةُ أَيَّامٍ فَإِذَا كَانَ الْيَوْمَ الْعَاشِرَ كَانَ ذَلِكَ الْيَوْمُ يَوْمَ مُصِيبَتِهِ وَحُزْنِهِ وَبُكَائِهِ وَيَقُولُ هَذَا الْيَوْمَ الَّذِي قُتِلَ فِيهِ الْحُسَيْنُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ)

(હઝરત ઈમામ રઝા (અ.) ફરમાવે છે કે, “જ્યારે મોહર્રમનો મહિનો

આવતો હતો ત્યારે મારા પિદરે બુઝુર્ગવાર ઈમામ મૂસા કાઝિમ (અ.)ને કોઈ માણસ હસતા જોતો ન હતો. અને આપ પર હંમેશાં શોક અને ગમ છવાયેલો રહેતો હતો એટલે સુધી કે જ્યારે તે મહિનાના દસ દિવસ પસાર થતા અને દસમો દિવસ આવતો તો તે દિવસ આપની મુસીબત અને દુઃખ અને રુદનનો દિવસ બની જતો. અને આપ ફરમાવતા હતા કે આ એ દિવસ છે કે જેમાં હુસૈન (અ.)ને કતલ કરવામાં આવ્યા હતા.”)

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)નો ગમ મનાવવા માટે આપણે દરરોજ રાત્રે તેમજ દિવસે સમયાનુસાર મજલિસનું આયોજન કરવું જોઈએ જેમાં પીર મશાયખ બાવા (ર.અ.)ની કિતાબ મક્તૂલનામાનાં બયાનો તેમજ ઈમામ હુસૈન (અ.) અને શહીદોએ આપેલી કુરબાનીનો મક્સદ અને તેમાંથી મળતો બોધપાઠ, વગેરે બયાન કરવો જોઈએ, અને સાથે સાથે હકીકતની ઝાંખી કરાવે તેવા મસાએબ વર્ણવવા જોઈએ.

મજલિસ પછી માતમ કરવી જોઈએ. આ માતમમાં બધા અઝાદારો સ્વેચ્છાએ જોડાઈ શકે છે. જે કોઈ જોડાઈ શકવા લાચાર હોય તો કોઈ વાંધો નથી. નોબતની માતમ ઈમામ હુસૈન (અ.)ના ઝિક્કનું પ્રતીક હોઈ તેની અદબ અને એહતેરામ જળવાઈ રહે તેની કાળજી રાખવી જોઈએ.

દરરોજ રાત્રે તેમજ દિવસે મજલિસ અને માતમ એવી રીતે કરવી કે ગામ કે શહેરમાં રહેતા અન્ય લોકોને પરેશાની પણ ન થાય અને હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)નો પયગામ પણ તેમના સુધી પહોંચી જાય.

જે લોકોએ પોતપોતાના ઘરોમાં મજલિસ રાખવી હોય તેઓ રાખી શકે છે, પરંતુ તેવી મજલિસ ઘરના સભ્યોએ જ પઢવી.

સબીલે હુસૈન :

હઝરત ઈમામ હુસૈન (અ.)ના ગમથી જોડાયેલી મજલિસ, માતમ, જુલૂસ, વગેરે જેવી તમામ બાબતો કરબલાવાળાઓને પુરસો આપવાની સાથે, તેમના પયગામના ઈઝહાર જોડે નિસ્બત ધરાવે છે. એવી જ રીતે ‘સબીલે હુસૈન’ ફક્ત મોહર્રમના મહિનામાં અઝાદારો માટે માત્ર પાણી અથવા શરબતની વ્યવસ્થા કરવી, એવા સંકુચિત અર્થ સાથે સંબંધ નથી ધરાવતી, બલ્કે ‘સબીલ’ એટલે રસ્તો અને ‘સબીલે હુસૈન’ એટલે હુસૈનનો રસ્તો, આ શબ્દનો અર્થ જ આપણને તેની વિશાળતા સમજાવે છે. અને તેનો બહોળો અર્થ થાય છે હુસૈની રસ્તો અપનાવવો કે જેમાં હુસૈનીયતની ઝાંખીની સાથે સાથે અઝાદારો ઉપરાંત આમજનતા માટે પણ સખાવત હોય.

આમ મોહર્રમમાં આપણે ‘સબીલે હુસૈન’ના મકસદને સમજીને તેમાં

રાખવામાં આવતી વસ્તુઓમાં પાણી, શરબત, દૂધનું નિયાઝ ઉપરાંત ચા, જ્યૂસ, સૂકો નાસ્તો અથવા એવું રાંધેલું નિયાઝ કે જેમાં અઝાદારો ઉપરાંત આમજનતાને પણ તેનો લાભ મળતો હોય, તેમજ પુસ્તિકાઓ, એવું સાહિત્ય કે જેમાં ઈમામ હુસૈન (અ.)નાં બોધવચનો, સુવાક્યોનો સંગ્રહ, ઈમામ હુસૈન (અ.)ના જીવનના પ્રસંગોનો સંગ્રહ, મા'સૂમીન (અ.)ની અહાદીસનો સંગ્રહ, અઝાદારી વિષેની અહાદીસનો સંગ્રહ, પસંદ કરેલી શાયરીઓનો સંગ્રહ, પરધર્મના મહાનુભાવોએ ઈમામ હુસૈન (અ.)ને આપેલ શ્રદ્ધાંજલિઓનો સંગ્રહ અને ઈમામ હુસૈન (અ.) ઉપર રચેલી શાયરીઓનો સંગ્રહ તેમજ હુસૈનિયત શું છે તે દર્શાવતાં (અને બદલાતાં રહે તેવાં) બેનર્સ પણ લગાવેલાં હોય તે બહેતર લેખાશે.

આ બધું ફી સબીલિલ્લાહ હોય અને માત્ર અઝાદારો માટે જ નહીં, પરંતુ આમજનતા માટે પણ હોય અને મર્યાદાને ધ્યાનમાં રાખીને આ વ્યવસ્થા સ્ત્રી પુરુષ માટે અલગ અલગ હોય એ જ વધારે સુયોગ્ય છે.

માહે મોહર્મમાં કરવાનાં મુસ્તહબ કાર્યો :

હઝરત ઈમામ હુસૈનનો ઝિક્ર કરી લીધા પછી મોહર્મના આ દિવસો દરમિયાન કેટલાંક મુસ્તહબ કાર્યો છે. જો તેને અદા કરવામાં આવે તો સવાબ છે અને ન કરવામાં આવે તો કોઈ ગુના નથી, જે નીચે પ્રમાણે છે :

وَفِي رِوَايَةٍ رِثْيَانِ بْنِ شَيْبٍ عَنِ الرِّضَا صَلَوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ
عَلَيْهِ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمَ وَدَعَا اللَّهَ اسْتَجَابَ اللَّهُ
دُعَاءَهُ كَمَا اسْتَجَابَ لِزَكَرِيَّا

(રચ્ચાન ઈબ્ને શબીબે હઝરત ઈમામ રઝા, કે જેમના ઉપર અલ્લાહના
દુરૂદ અને સલામ થાય, તેમનાથી રિવાયત કરી છે કે, “જે માણસ
આજના દિવસે રોઝા રાખે પછી અલ્લાહથી કોઈ વસ્તુની માગણી કરે
તો અલ્લાહ તઆલા તેની દુઆ કબૂલ કરશે કે જેવી રીતે તેણે હઝરત
ઝકરિયા (અ.)ની દુઆ કબૂલ કરી હતી.”)

મોહર્રમ મહિનામાં કરવાનાં મુસ્તહબ કાર્યોની યાદી :

- * મોહર્રમના દિવસોમાં ૧ થી ૮ તારીખ સુધી રોઝા રાખવા.
- * મોહર્રમની નવમી અને દસમી તારીખે ફાકા કરવા.
- * યતીમ બાળકોના માથા પર હાથ ફેરવવો.
- * આપસમાં સુલેહ કરવી અને કરાવવી.
- * બીમારોના ખબરઅંતર પૂછવા.
- * નિયાઝ પકાવવું, જમણ રાંધીને ખેરાત કરવું.
- * આમિલ, આલિમની (એટલે કે મુરશિદની) ઝિયારત કરવી.

ફાકા કરવાની રીત :

ફાકા કરવામાં સેહરી કે નિયત હોતી નથી. ફાકામાં રોઝાની માફક કોઈ ખોરાક કે પાણી લેવામાં આવતું નથી. નિયાઝ લેવામાં પણ સંયમ જાળવવામાં આવે તો સારી બાબત છે. ફાકાનો સમય સવારથી માંડીને અસ્રના સમય સુધીનો હોય છે. અસ્રના સમયે કંઈ હાજર ન હોય તો છેવટે એક ઘૂંટડો પાણી પીને ફાકા તોડવા. મુસ્તહબ છે કે જે પાણીથી ફાકો ખોલે તે પાણીમાં ચપટી ખાકે શિક્ષ ભેળવે. નવમી-દસમી તારીખે આ રીતે અલગ અલગ ફાકા કરવા જોઈએ.

